

Βιοηθική στην Επείγουσα Ιατρική

Επιλεγμένες Περιπτώσεις
Επειγόντων Περιστατικών

Ανάλυση και Συζήτηση

Σχέση ιατρού-ασθενούς

- Σάββατο, ώρα 07:20. Διακομίζεται στο ΤΕΠ ενός επαρχιακού νοσοκομείου ένας νέος 20 χρονών με ένα βαθύ τραύμα από μαχαίρι, με συνοδό διόγκωση στην αριστερή τραχηλική χώρα και δυσκολία στην αναπνοή
- Ο ιατρός που υποδέχεται τον ασθενή είναι ο Dr. Α, ένας έμπειρος χειρουργός, που τελειώνει την εφημερία του στις 08:00
- Ο νεαρός είναι πολύ φοβισμένος και ρωτάει συνεχώς αν θα πεθάνει

- Ο γιατρός αντιλαμβάνεται τη σοβαρότητα του τραύματος (πιθανολογεί ρήξη τραχηλικού αγγείου) και πολύ σωστά, δίνει εντολή να μεταφερθεί επείγοντως ο ασθενής στο χειρουργείο, ενώ κοιτάζει το ρολόι του και μονολογεί εκνευρισμένος
- Στο χειρουργείο μετά από διερεύνηση του τραύματος με γενική αναισθησία, διαπιστώνεται τραύμα στην έσω σφαγίτιδα φλέβα, το οποίο συρράπτεται

- Όταν τελειώνει το χειρουργείο, ώρα 09:00, η εφημερία του Dr A έχει τελειώσει και έχει αναλάβει ο αντικαταστάτης του, Dr B
- Ο Dr A, ενημερώνει την προϊσταμένη ότι ο ασθενής θα εισαχθεί στη Χειρουργική Κλινική, ενημερώνει τον Dr B για το περιστατικό και ότι τις επόμενες μέρες ο ασθενής θα μπορούσε να φύγει, αν είχε ομαλή εξέλιξη
- Στη συνέχεια και πριν συνέλθει ο ασθενής από την αναισθησία, ο Dr A φεύγει από το νοσοκομείο για το εξοχικό του, όπου θα περάσει το Σαββατοκύριακο.

Επικοινωνία

Ενημέρωση (??):

- ✓ Βαρύτητα τραύματος και πιθανές κακώσεις
- ✓ Επικινδυνότητα της κατάστασης
- ✓ Ανάγκη της χειρουργικής διερεύνησης με γενική αναισθησία
- ✓ Ανάγκη παραμονής στο νοσοκομείο για παρακολούθηση

Έγγραφη συγκατάθεση (??)

- Για χειρουργείο
- Για γενική αναισθησία

Συμπάθεια (??)

Πριν το χειρουργείο

- Ο γιατρός δεν φρόντισε να καθησυχάσει τον ασθενή, λέγοντάς του ότι δε θα πεθάνει

Μετά το χειρουργείο

- Ενημέρωση για το τι πρόβλημα υπήρχε και τι του έγινε και ότι τελικά δεν θα έχει από τον τραυματισμό αυτόν κάποιο πρόβλημα στο μέλλον
- Ενημέρωση για το χρόνο παραμονής στο νοσοκομείο

Επίλογος

- **Σωστή απόφαση** του γιατρού για χειρουργική διερεύνηση του τραύματος με γενική αναισθησία
- **Σωστή διενέργεια** χειρουργικής διόρθωσης της κάκωσης

Παραλήψεις Βιοηθικής του DrA σε σχέση με τον ασθενή του

- Επικοινωνία
- Έγγραφο συγκατάθεση
- Συμπάθεια

Σχέση ιατρού-ασθενούς

- Άνδρας 60 χρονών, χειρουργείται λόγω αποφρακτικού ειλεού παχέος εντέρου, συνεπεία καρκίνου ορθού. Συνυπάρχει εκτεταμένη μεταστατική νόσος στο ήπαρ και στην περιτοναϊκή κοιλότητα
- Ο ασθενής ενημερώθηκε για την κατάστασή του και του συστήθηκε ΧΜΘ
- Ο ασθενής αρνήθηκε ΧΜΘ. Συμφώνησε μόνο, σε θεραπεία που θα βελτίωνε την ποιότητα της ζωής του και όχι την αμφίβολη και κακής ποιότητας, παράταση της επιβίωσής του
- Με την απόφασή του αυτή συμφώνησε τελικά η σύζυγος του και ο θεράπων ιατρός του

- Μετά από 8 μήνες, ο ασθενής μεταφέρεται στο νοσοκομείο με σοβαρό έμφραγμα μυοκαρδίου και πλήρη κολποκοιλιακό αποκλεισμό, σφύξεις 25/λεπτό και απώλεια αισθήσεων. Ο ασθενής παρουσιάζει απίσχναση και έχει όψη βαρέως πάσχοντος. Καλείται από τον καρδιολόγο ο θεράπων ιατρός και ενημερώνεται
- Η βαρύτητα της κατάστασης αναλύεται στην σύζυγό του και εξηγείται ότι ο ασθενής θα πρέπει να εισαχθεί στο νοσοκομείο και να αφεθεί σ' ένα απλό δωμάτιο να πεθάνει αξιοπρεπώς όπως είχε ζητήσει

- Η σύζυγός του ρώτησε τι θα γινόταν, αν ο σύζυγός της δεν έπασχε από μεταστατικό καρκίνο
- Της εξηγούν, ότι θα έπρεπε να τοποθετηθεί επειγόντως ένας βηματοδότης και να εισαχθεί στην μονάδα εμφραγμάτων, όπου είχε ενδεχομένως μια μικρή πιθανότητα να επιβιώσει, δεδομένης και της γενικής του κατάπτωσης
- Η σύζυγος δηλώνει ότι επιθυμεί ο σύζυγός της να τύχει αυτής της αντιμετώπισης. Βέβαια θυμάται το τι είχε αποφασιστεί προ 8/μήνου, και ποια ήταν η επιθυμία του συζύγου της, αλλά τώρα έχει αλλάξει γνώμη και θεωρεί ότι θα πρέπει να γίνει στον ασθενή, ότι θα ήταν δυνατόν για να σωθεί. Αν αυτό δεν γίνει, προτίθεται να καταθέσει αγωγή

Παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση αυτή:

- Η πτωχή πρόγνωση του ασθενούς σε κάθε περίπτωση
- Η προσωπική σχέση των συζύγων πριν το γεγονός της ασθένειας
- Η συμπάθεια, η δέσμευση και η αφοσίωση του ιατρού, όχι μόνο προς τον ασθενή αλλά και προς τη σύζυγό του
- Ο ασθενής δεν είχε υπογράψει τυπικά την απόφασή του αλλά ουδέποτε είχε αμφισβητηθεί από τη σύζυγό του
- Ο φόβος της αγωγής. Συμβουλή δικηγόρου για το νομικό πρόβλημα, όχι όμως για το ηθικό

Η διαμάχη εδώ δεν είναι η νομιμότητα,
αλλά η δέσμευση του ιατρού απέναντι στον ασθενή

Δυνατότητες του Ιατρού:

- Να εφαρμόσει την επιθυμία της συζύγου, αθετώντας την υπόσχεση προς τον ασθενή
- Να τιμήσει την υπόσχεσή του προς τον ασθενή, διακινδυνεύοντας τον θυμό της συζύγου και την πιθανή αγωγή
- Να προσποιηθεί ότι αντιμετωπίζει τον ασθενή κανονικά, κάνοντας κάτι που δεν θα έχει τελικά καλό αποτέλεσμα. Πρακτική διέξοδος, αλλά..... **απάτη !!**
- Ο γιατρός να προσπαθήσει να πείσει τη σύζυγο
- Σε περίπτωση που πρόκειται για θρησκευόμενα άτομα, μπορεί να ζητηθεί η βοήθεια ενός κληρικού

*Όταν δεν μπορεί να κρατηθούν
οι δεσμεύσεις και οι υποσχέσεις
στη σχέση ιατρού-ασθενούς,
οδηγούμαστε σε λύση της εμπιστοσύνης στην
ιατρική,
που προκαλεί περισσότερο κακό παρά καλό*

Σχέση ιατρού-ασθενούς

- Ένας 92 χρόνος διακομίζεται στα επείγοντα αναίσθητος με σφύξεις 24/λεπτό. Μετά την τοποθέτηση βηματοδότη, ο ασθενής ανανήπτει πλήρως
- Πρόκειται για έναν πολύ ευχάριστο άνθρωπο που έχει «τα λογικά του», χωρίς σημαντικά προβλήματα υγείας, με ενδιαφέρον για τη ζωή και ο οποίος συγκατατίθεται να του τοποθετηθεί ένας μόνιμος βηματοδότης
- Πράγματι η επέμβαση ήταν επιτυχής, όμως τη 2η ημέρα το ηλεκτρόδιο αποκολλήθηκε από τη θέση του, οι σφύξεις έπεσαν πάλι στις 32/λεπτό και ο ασθενής έπεσε σε κώμα. Στην απόφαση να ξανατοποθετηθεί το ηλεκτρόδιο, η κόρη του, αντέδρασε και δήλωσε ότι δε θέλει να γίνει οτιδήποτε πλέον στον πατέρα της. Απειλήσε μάλιστα με αγωγή, αν κάποιος ιατρός παράβαινε την επιθυμία της

Σχέση ιατρού-ασθενούς

- Στην προηγούμενη περίπτωση, είχαμε ένα ασθενή ο οποίος δεν ήθελε να γίνει κάτι που να παρατείνει τη ζωή του και όταν έχασε τις αισθήσεις του, η σύζυγός του αντέδρασε σ' αυτήν του την επιθυμία
- Εδώ, ένας ασθενής φαίνεται ότι θέλει να ζήσει και, όταν χάνει τις αισθήσεις του, η κόρη του αρνείται οποιαδήποτε θεραπεία

Σχέση ιατρού-ασθενούς

Δεδομένα για λήψη απόφασης

- Επιθυμία ασθενούς
- Σχέση πατέρα-κόρης
- Πρόθεση της κόρης

Σχέση ιατρού-ασθενούς

- Επιθυμία του ασθενή για μη παρέμβαση δεν υπάρχει
- Ποια τα κίνητρα της κόρης;;; Εκτίμηση από τον ιατρό
- Ο ιατρός οφείλει να υποστηρίξει τον ασθενή, ακόμη και σε περίπτωση αμφιβολίας

*Η θέση του ιατρού
σε δεδηλωμένη από τον ασθενή
άρνηση θεραπείας στην επείγουσα ιατρική*

- Επιθυμία του ασθενούς: Επιλογή, που σχετίζεται με την απόφαση για την υγεία του, ή για ιατρική θεραπεία
- Βασίζεται:
  1. Στις πληροφορίες που παίρνει από τον ιατρό
  2. Στις διάφορες εμπειρίες που έχει
  3. Στις πεποιθήσεις του και στις αξίες του

Οι επιθυμίες των ασθενών
είναι νομικά κατοχυρωμένες

Οι επιθυμίες των ασθενών αποτελούν
τους ηθικούς και νομικούς πυρήνες,
πάνω στους οποίους χτίζεται
η σχέση ασθενούς – ιατρού

Είναι ηθικά σημαντικές
διότι καταδεικνύουν
την αξία της αυτονομίας του ατόμου

Αυτονομία

Το ηθικό δικαίωμα που έχει ο καθένας, να επιλέγει και να ακολουθεί τον δικό του τρόπο ζωής και δράσης, κάτι που θα πρέπει να είναι σεβαστό από τους άλλους.

Είναι όμως και ηθικά επιτρεπτό, να παρεμποδίζεται η ελεύθερη επιλογή δράσης, όταν οι προτιμήσεις και οι δράσεις του ατόμου αυτού, καταστρατηγούν τα δικαιώματα & την ευημερία των άλλων

Αυτοδιάθεση

Αναγνωρίζεται σε όλα τα άτομα το θεμελιώδες δικαίωμα, να ελέγχουν το σώμα τους και να προστατεύονται, από αυθαίρετη και ανεπιθύμητη παρέμβαση, ή από την οποιαδήποτε επαφή χωρίς συγκατάθεση.

Η συγκατάθεση πριν από μια συγκεκριμένη θεραπεία, προστατεύει το νομικό δικαίωμα του ασθενή, να ελέγχει το τι γίνεται στο ίδιο του το σώμα.

Η έγγραφη συγκατάθεση του ασθενούς χρησιμεύει και για την προστασία του ιατρού από οποιαδήποτε απαίτηση εγείρει κατ' αυτού ο ασθενής

Έλεγχος

Ο ασθενής, έχει ζωτική ανάγκη να νοιώσει ότι, έχει τον **έλεγχο της κατάστασης!!**

Όταν η επιθυμία του αγνοείται ή απαξιώνεται, είναι πιθανόν ο ασθενής να διακόψει ή να μην ακολουθήσει τις οδηγίες του ιατρού.

Η έκφραση των επιθυμιών των ασθενών, μπορεί να οδηγήσει στην ανακάλυψη άλλων παραγόντων (φόβος, φαντασιώσεις ή ασυνήθεις πεποιθήσεις), τις οποίες ο ιατρός οφείλει να λάβει υπ' όψη του κατά την αντιμετώπιση του ασθενούς.

Προστατευτισμός

Πρόκειται για ενέργειες και συμπεριφορές του ιατρού, ο οποίος κρίνει ότι γνωρίζει άριστα το τι είναι καλό για τον ασθενή του, με αποτέλεσμα να παρακάμπτεται ή να αγνοείται τελείως η επιθυμία του ασθενούς.

Ο προστατευτισμός αντιπροσωπεύει τη γνώμη ότι, η ωφελιμότητα, έχει μεγαλύτερη αξία από την αυτονομία του ασθενούς.

Ο ενήλικος ασθενής είναι ένας ικανός ενήλικος με κρίση και βούληση

Τι κάνει ο ιατρός σε δεδηλωμένη από τον ασθενή άρνηση θεραπείας σε επείγον ιατρικό πρόβλημα;;;

- Θα πρέπει να σεβαστεί την επιθυμία του ασθενούς;;
- Θα πρέπει να ακολουθήσει αυτό που πιστεύει σωστό, παρά τις αντιρρήσεις του ασθενή ;;;
- Έχει ο ασθενής πλήρη και σαφή ενημέρωση για την κατάστασή του και για το τι πρέπει να γίνει;;
- Είναι το επίπεδο συνείδησης και επικοινωνίας του ασθενούς τέτοιο, που να μπορεί να εκτιμήσει την κατάσταση και να αποφασίσει για το τι ακριβώς θέλει;;;
- Είναι σε θέση ο ασθενής να εκτιμήσει επαρκώς τι σημαίνει για αυτόν η επιλογή του;;;
- Θεωρείται ο ιατρός συνένοχος στην κατάληξη του ασθενούς, εάν ακολουθήσει την επιθυμία του ασθενούς;;

Άρνηση Θεραπείας

Συμπερασματικά:

Η άρνηση θεραπείας από τον ασθενή, θα πρέπει να είναι σεβαστή από τον ιατρό, αφού όμως ξεκαθαρίσουν τα ερωτήματα που έχουν ήδη τεθεί

Απόπειρα Αυτοκτονίας

- Φοιτήτρια 20 χρονών μεταφέρεται στα επείγοντα μετά από πτώση από το μπαλκόνι του 4ου ορόφου του σπιτιού της. Είναι σε shock, έχει κατάγματα πλευρών, πυέλου και άκρων και είναι σε κώμα (απαντάει μόνο στα επώδυνα ερεθίσματα - GCS score 7)
- Η ασθενής έχει αντιμετωπιστεί στα επείγοντα άλλες δυο φορές μετά από προσπάθεια αυτοκτονίας, τη μια μετά από λήψη ηρεμιστικών χαπιών (stedon) και την άλλη με αιμορραγία, μετά από διατομή της έξω σφαγίτιδας με ξυράφι, οπότε και είχε δηλώσει ότι την επόμενη φορά που θα τη φέρουν θα πρέπει να την αφήσουν να πεθάνει, γιατί αυτό προσπαθεί να κάνει και αυτό θέλει

Ερώτημα:

Θα πρέπει η ασθενής αυτή, στην παρούσα φάση, να αφεθεί να καταλήξει ή να αντιμετωπιστεί (ανεξάρτητα από την τελική έκβαση) ;;;

Αίτια Αυτοκτονίας - Αντιμετώπιση

Οι προσπάθειες αυτοκτονίας συχνά οφείλονται:

- Σε ψυχοπαθολογικές καταστάσεις οι οποίες είναι θεραπεύσιμες (π.χ. κατάθλιψη)
- Συμβαίνουν κάτω από κοινωνικές συνθήκες που είναι παροδικές και ενδεχομένως είναι αναμενόμενες (π.χ. ερωτική απογοήτευση, οικονομική καταστροφή)

Ο ιατρός έχει ηθική υποχρέωση να αναγνωρίσει την τάση αυτή των ασθενών και να κάνει προσπάθειες να βοηθήσει προσωπικά, ή συστήνοντας στον ασθενή να επισκεφθεί κάποιον ειδικό

Σήμερα, η αυτοκτονία δεν θεωρείται παράνομη, όμως υπάρχουν ποικίλοι νόμοι που υποστηρίζουν την **πρόληψη** των αυτοκτονιών

Ηθική βάση για πρόληψη της αυτοκτονίας

- Πρόκειται για μια *«φωνή για βοήθεια»*, παρά μια οριστική απόφαση να βάλει τέλος στη ζωή του/της
- Φθάνει συχνά μόνος στα επείγοντα, που δείχνει ότι η ενέργεια αυτή έχει αμφίθυμα κίνητρα
- Ενέργεια αυτονομίας, ή ενέργεια αδυναμίας, λόγω νοητικών ή ψυχικών παθήσεων ή λόγω συναισθηματικής σύγκρουσης;;;

Η θέση του ιατρού
ως προς την προσπάθεια διάσωσης ατόμου που
αποπειράται να αυτοκτονήσει

Θα πρέπει να επιχειρείται διάσωση ασθενούς που
αποπειράται να αυτοκτονήσει;;;

Σύσταση:

Η ασθενής θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, όπως θα
γινόταν σε κάθε τραυματία και η ενέργεια αυτή
είναι ηθικά σωστή, ας είναι αντίθετη με την
επιθυμία του ασθενούς και φαίνεται να αντιβαίνει
στην αυτονομία και αυτοδιάθεση του ατόμου

Αυτοκτονία - Άρνηση Θεραπείας

Υπάρχουν διαφορές μεταξύ αυτοκτονίας και άρνησης
θεραπείας;;;

Αυτοκτονία: Η αιτία θανάτου είναι η αυτόχειρη θανατηφόρα πράξη

Άρνηση Θεραπείας: Το άτομο δεν αφαιρεί τη ζωή του, αλλά δεν επιτρέπει σε κάποιον άλλο να τον βοηθήσει να επιζήσει

Δεν είναι αυτός που ενεργοποιεί το θανατηφόρο αίτιο, αλλά η επιδείνωση μιας θανατηφόρου πάθησης η οποία δεν αντιμετωπίζεται

*«Εγώ δεν θέλω να σκοτώσω τον εαυτό μου.
Θέλω να μου επιτραπεί να πεθάνω με αξιοπρέπεια»*

Αυτοκτονία και Άρνηση Θεραπείας: Οδηγούν και οι δυο στο θάνατο.

Όμως στον ηθικό τομέα διαφέρουν
στην πρόθεση, τις συνθήκες, τα κίνητρα και τις επιθυμίες.

«...συχνά η Βιοηθική, έχει αρχές συμπεριφοράς
υψηλότερου επιπέδου απ' ότι ο νόμος
και μερικές φορές απαιτεί,
οι ιατροί να αθετούν τους νόμους,
όταν οι νόμοι ζητούν μη ηθική συμπεριφορά»

«...ο ιατρός οφείλει να κρατήσει
απόλυτη εχεμύθεια
για οτιδήποτε γνωρίζει για τον ασθενή του,
ακόμη και μετά το θάνατό του ασθενούς»

«...για να ανταποκριθεί ο ιατρός
στις προσδοκίες των ασθενών και των σπουδαστών
του,
οφείλει να γνωρίζει
και να μπορεί να εξηγήσει με παραδείγματα,
τις βασικές αξίες της ιατρικής!!!
την **συμπάθεια**, την **ικανότητα**, την **αυτονομία**
και τον **σεβασμό**
των **θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων**»

Σχέσεις Δασκάλων - Σπουδαστών

«...οι δάσκαλοι έχουν υποχρέωση να φέρονται στους σπουδαστές τους με σεβασμό και να αποτελούν μοντέλα-πρότυπα, στην συνολική διαχείριση των ασθενών!!»